

ISSN 2663-2225

Labyrinths of Reality

Issue 6 (11)

**Collection of scientific works
(based on materials of the XI International
scientific and practical conference
February 14-15, 2021)**

Under the general editorship of Doctor of Philosophy Science Mykola Zhurba

2021

ISSN 2663-2225

UDC 3(045)

*Recommended for publication by the Council of NGO Sobornist
(the proceedings No.6 February 26, 2021)*

Publisher: *NGO "Sobornist" (Ukraine), Center of Modern Pedagogy "Learning Without Borders" (Canada).*

Editor-in-Chief:

Zhurba Mykola, *Ph.D., professor, Head of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).*

Deputy Editor-in-Chief:

Aliyeva Yagut Nadir, *Ph.D. in Sociology, Associate Professor of the Department of Sociology of the Faculty of Social Sciences and Psychology of Baku State University (Azerbaijan).*

Okulich-Kazarin Walery, *Dr. habil. MBA., Professor of School of Entrepreneurship, Wroclaw University of Environmental and Life Sciences (Poland).*

Sabahattin Ciftci, *Ph.D., Professor, Department of Class Education of Ahmet Kelesoglu Faculty of Education of Necmettin Erbakan University (Turkey).*

Starichenko Olena, *Head of Analytical Department of the NGO Sobornist (Ukraine).*

Mainhandling Editor:

Kravchenko Yuliya, *Manager on international cooperation of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).*

Labyrinths of Reality: Collection of scientific works / edited by M. Zhurba. 2021. Issue 6 (11). 133 p.

The collection provides a multifaceted analysis of the transformation of modern culture, spirituality in the information space, taking into account the specifics and social dynamics of philosophy, ethics, aesthetics, art, psychology, pedagogy, sociology, economics, politics and law.

The publication is intended for students, teachers, postgraduates and students.

Our organization, NGO Sobornist, together with the Centre of Modern Pedagogy "Learning without Borders" (Montreal, Canada) publishes the collections of scientific works for international conferences materials. All our publications are included in the international scientometric database and published in Canada.

UDC 3(045)

The authors of the published papers bear full responsibility for selection and accuracy of the given facts, quotations and other data.

© NGO Sobornist, 2021

STATE ADMINISTRATION AND LAW. ECONOMY

Григор'єва В.В.,

доцент, к.ю.н., доцент кафедри спеціально-правових дисциплін

Донецький державний університет управління,

Україна, м. Маріуполь

**МІСЦЕВИЙ РЕФЕРЕНДУМ: ШЛЯХОМ ДО
БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ**

Розбудова місцевого самоврядування як однієї з фундаментальних основ народовладдя пов'язується зі зростанням роллю способу життєдіяльності місцевої громади й формуванням політичної свідомості. Однак, місцеве самоврядування вже тривалий час знаходиться у процесі реформування, що безумовно, негативно впливає на стабільність відносин на цій ланці державотворення. Саме тому, важливо надати оцінку його призначення, функцій та здійснення аналізу задля пошуку шляхів покращення ефективності реалізації цього інституту демократії.

Перед органами місцевого самоврядування стоять задачі щодо виконання одночасно функцій управління справами на досягнення оперативних завдань та розробка й досягнення стратегічних цілей, спрямованих на стабільне покращення якості та рівня життя громади.

Черговий крок у напрямку реформи місцевого самоврядування (децентралізація) був зроблений у рамках реалізації конституційної реформи, старт якої було покладено прийняттям Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади та Плану заходів її реалізації [1,2,3]. Подальшими важливими кроками нормативно-правового забезпечення задля вирішення поставлених задач, було прийняття законів: «Про засади державної регіональної політики», «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Розвиток інституту демократії показує, що структури громадянського суспільства вибудовуються за рухом знизу, складаючись з незалежних суб'єктів взаємної дії як рівні та вільні між собою та з державою, що не можливо створити за наказом держави. Країни пострадянського простору, зокрема Україна, є яскравими прикладами реакції на постійне ігнорування інтересів суспільства, яке в силу об'єктивних причин знаходиться у конфлікті з державною управлінською елітою, результатом чого відбулися революції. Все це є проблемою як на державному рівні та й істотно на локальному рівні, знаходячи своє відображення на рівні місцевого самоврядування. Саме тому важливим є створення законодавчих й політичних умов задля забезпечення

дієвих інструментів реалізації громадянами участі у прийнятті рішень місцевого значення.

Найбільш сталою формою участі громадян у місцевому самоврядуванні є звернення громадян, але є вкрай неефективним для прийняття органами місцевого самоврядування рішень загального значення, зокрема при розробці програмного забезпечення.

Наступною формою залучення населення у прийнятті рішень місцевого значення, якій останнім часом все більш приділяють значення, можна зазначити – громадські слухання, під час яких представники органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади, неурядових організацій, суб'єктів господарювання та громадяни мають можливість висловити пропозиції та обговорити їх (ст. 13 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») [4]. Громадські консультації рекомендовані Кабінетом Міністрів України задля залучення громадян до участі в управлінській діяльності та їх інформування про діяльність органів владних повноважень «у формі публічного громадського обговорення, електронних консультацій з громадськістю (безпосередні форми) та вивчення громадської думки (опосередкована форма)» [5]. Консультації з населенням закріплено й у Європейській хартії місцевого самоврядування [6] та у Рекомендаціях 113(2002) [7] про застосування ст.3.2 Хартії як процедури за якою населенню пропонується висловити думку, але яка не є обов'язковою для органів місцевого самоврядування, які приймають остаточне рішення. Зокрема, відповідно Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування (2009) [8] у процесах планування та прийняття рішень з метою реалізації права участі у справах місцевого самоврядування наголошено про необхідність консультування.

Найбільш перспективною формою участі громадян у вирішенні питань місцевого значення, яка на жаль досі не отримала гідного розвитку – є місцевий референдум. Європейська хартія місцевого самоврядування також не виключає звернення до загальних зборів громадян, референдуму або іншій формі прямої участі громадян, що також підтверджується у Рекомендаціях 113 (2002), щодо застосування ст. 3 Хартії підкреслено, що у разі прийняття рішення по важливим питанням, що представляють значний інтерес для громади слід по можливості проводити референдум, проведення якого гарантовано, як засіб забезпечення права громадян на участь у самоуправлінні.

Являючись дієвою формою участі населення в управлінні справами місцевої громади не отримав широкого застосування в Україні, що значно знижує ефективність публічного управління на місцевому рівні. Підтвердженням цього є статистичні данні щодо кількості ініційованих та проведених місцевих референдумів за період дії закону України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» [9]. Низький рівень безпосередньої участі громадян у місцевому самоврядуванні являє найкращим показником наявного конфлікту інтересів власті та суспільства. Однією з причин відсутності взаємодії є відсутність розвинутих інститутів громадянського суспільства покликаних

слугувати ефективними формами взаємодії громади та органів місцевого самоврядування. В умовах пасивності громадян у питаннях, що стосуються місцевого самоврядування, участі у публічному адмініструванні та здійснення контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування.

З визнанням рішенням Конституційного суду України закон «Про всеукраїнський референдум» [10] неконституційним склалась ситуація з відсутністю правового забезпечення реалізації конституційного права громадян на пряме волевиявлення шляхом участі у місцевому референдумі, передбаченого ст. 38, 69 Конституції України [11] та ст. 7 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4].

Місцевий референдум є певним досягненням прояву безпосередньої демократії на місцевому рівні, за допомогою якого органи владних повноважень об'єктивно отримують волю населення (громади), а з іншого боку – населення має можливість виявити волю у вирішенні питань місцевого значення, та безпосередньо прийняти рішення. Саме запровадження інституту місцевого референдуму для розв'язання найбільш важливих питань місцевого значення повинно стати частиною захисту конституційних прав громадян та кроків спрямованих на розвиток інститутів громадянського суспільства та правової держави.

В зв'язку з цим, за останні роки неодноразово здійснювалися спроби відновлення правового врегулювання відносин щодо реалізації громадянами безпосередньої демократії у формі волевиявлення та прийняття рішень на місцевих референдумах, зокрема розробка та внесення проектів законів «Про референдуми» (ініціатор Є.В. Мураєв) [12], «Про всеукраїнський та місцеві референдуми за народною ініціативою» (ініціатори В.І. Німченко, Т.Р. Козак) [13], «Про місцевий референдум» (ініціатор В.Г. Нестеренко) [14], «Про місцевий референдум» (ініціатор О.П. Бойко, О.В. Ледовських, О.О. Гончаренко) [15], «Про місцевий референдум» (ініціатор О.Ю. Вілкул, Д.Ю. Шпенюк) [16]. З останніх подій необхідно зазначити, що засіданні Робочої групи з розробки проектів законів з питань народовладдя, презентовано концепцію законопроекту про місцевий референдум [17].

Референдум як форма безпосередньої участі населення у вирішенні важливіших питань політичного, соціально-економічного життя суспільства як на державному так й на місцевому рівні є одним з визначних досягнення демократичного розвитку суспільства. Загалом істотно, що референдум є результатом розбудови громадянського суспільства та розвитку демократичних форм управління, тому однією з актуальних завдань в умовах українського сьогодення є як найшвидше здійснити заходи на «реабілітацію» безпосередньої демократії та її впровадження у повсякденне політичне життя, особливо на рівні місцевого самоврядування.

Данна проблема потребує комплексного рішення, яке передбачає особливості конкретної громади (місцевого суспільства), організацію розвитку активності громади та формування ефективної співпраці представників

громади та органів місцевого самоврядування у сфері вирішення питань місцевого значення. Важливим напрямком встановлення відкритого діалогу між органами місцевого самоврядування та населення є розробка та реалізація інформаційної політики, що спрямована на формування інформаційного суспільства.

Подолання ситуації, що склалась на сьогодні в Україні, на шляху розвитку правової демократичної держави неможливо без децентралізації владних повноважень та ресурсів на користь місцевого самоврядування, а також розвитку громадської активності, усвідомлення можливостей громадянського суспільства за умовою повної самоідентифікацією з його інституціями, що на пряму пов'язано з підвищенням рівня політичної, правової та громадянської культури населення.

Література

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 01.04.2014 № 333-р URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

2. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні Кабінет Міністрів України; Розпорядження, План, Заходи від 18.06.2014 № 591-р URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80>

3. План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Кабінет Міністрів України; Розпорядження, від 22.09.2016 № 688-р URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/688-2016-%D1%80>

4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

5. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова КМУ від 3 листопада 2010 р. № 996 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>

6. Європейська хартія місцевого самоврядування м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року. Хартію ратифіковано Законом № 452/97-ВР від 15.07.97 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036

7. Рекомендація Конгресу місцевих і регіональних влад Європи 113(2002) про відносини між громадськістю, місцевою радою й виконавчою владою в місцевій демократії (інституційні рамки місцевої демократії) від 4 червня 2002 року URL: <https://radaprogram.org/sites/default/files/publications/decentralization.pdf>

8. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади: Протокол, Міжнародний документ. Рада Європи. 16.11.2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946/card2#Card

9. Про всеукраїнський та місцеві референдуми: Закон України від 03.07.1991 № 1286-ХІІ URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54645

10. Рішення Конституційного Суду № 4р/2018 від 26.04.2018 Рішення КСУ у справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про всеукраїнський

референдум» м. Київ. 26 квітня 2018 року № 4-р/2018 Справа № 1-1/2018(2556/14) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-18#n60>

11. Конституція України: Конституція. Закон. Від. 28.06.1996р. № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

12. О референдумах: Пояснювальна записка до проекту закону України от 12.07.2018 № 8590 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64411

13. Про всеукраїнський та місцеві референдуми за народною ініціативою: Пояснювальна записка до проекту закону України від 03.04.2015 №2535 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54645

14. Про місцевий референдум: проект закону від 08.07.2015 №2145а-3 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55941

15. Про місцевий референдум: Пояснювальна записка до проекту закону України від 06.07.2015 №2145а-2 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55910

16. Про місцевий референдум: Пояснювальна записка до проекту закону України від 03.07.2015 № 2145а-1 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55896

17. Руслан Стефанчук: На місцевих референдумах розглядатимуться лише питання, що належать до компетенції місцевої влади Прес-служба Апарату Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/202993.html>

Калетнік В.В.,

*аспірант кафедри конституційного і адміністративного права
Юридичного факультету Національного авіаційного університету,
Україна, м. Київ*

**НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ
ДЕСТРУКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АГЕНТІВ ВПЛИВУ**

В умовах сучасних глобальних та регіональних протистоянь, деструктивних комунікативних впливів, зіткнення різновекторних національних інтересів, поширення інформаційної експансії та агресії, підривної діяльності агентів впливу (агентів іноземних держав) захист національних інтересів та забезпечення національної безпеки стають пріоритетними стратегічними завданнями сучасних держав.

Сучасні зовнішні деструктивні впливи та внутрішні руйнівні процеси, породжені, в тому числі, діяльністю агентів впливу (іноземних агентів) вимагають комплексного вивчення досвіду іноземних країн в аспекті протидії такій діяльності.

Досвід США у боротьбі з іноземними агентами для нас є найбільш актуальним, адже саме там діє найбільш розроблене законодавство в цій сфері, де подібна діяльність регулюється Законом про реєстрацію іноземних агентів (Foreign Agents Registration Act, FARA). Необхідно зазначити, що